

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Кафедра хімії та охорони праці**

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ»**

рівень вищої освіти	другий (магістерський)
галузь знань	07 Управління та адміністрування
спеціальність	075 Маркетинг
назва освітньої програми	Маркетинг
статус дисципліни	вибіркова

Робоча програма навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» для підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем вищої освіти, спеціальність 075 Маркетинг, освітня програма «Маркетинг».

Розробник(и):

Г.О. Санталова, к.х.н., доцент

Завідувач кафедри:

А.П.Авдєєнко, к.х.н., професор

Розглянуто і ухвалено на методичному семінарі кафедри менеджмент, протокол № 10 від 25.06.2020р.

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри менеджменту, протокол № 1 від 27.08.2020р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мова навчання: українська.

Статус дисципліни: вибіркова дисципліна циклу професійної підготовки.

Передумови вивчення навчальної дисципліни (пререквізити): загальні та фахові знання, отримані на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти (Безпека життєдіяльності, Основи охорони праці та ін.).

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» є умови праці, а об'єктом її дослідження виступає виробнича система, яка включає людину, машину (виробниче устаткування) та середовище, в якому здійснюється виробничий процес. Вивчаються теоретичні та практичні питання безпеки праці, запобігання виробничому травматизму, професійним захворюванням і отруєнням, аваріям (катастрофам), пожежам і вибухам на виробництві, захисту населення від уражаючих факторів аварій, катастроф, стихійних лих і сучасної зброї масового ураження.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна / заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС: 4,0	Галузь знань <u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)	Дисципліна циклу професійної підготовки
Модулів – 1	Спеціальність: <u>075«Маркетинг»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:
Змістових тем – 3		1-й
Індивідуальне завдання: _____ (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 120		1-й
Дисципліна Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,0 самостійної роботи здобувача – 4,0	Ступінь вищої освіти: магістр	Лекції
		21/4 год.
		Практичні
		14/-год.
		Самостійна робота
		85/116 год.
		Вид контролю: діф.залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання - 2/4 (35/85).

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» є формування у майбутніх фахівців (магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також усвідомлення нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі, навчання студентів знанням та навичкам поведінки в умовах надзвичайної ситуації, застосуванню засобів захисту населення від уражаючих факторів, вмінню організувати та проводити заходи ЦЗ на промислових об'єктах.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є: ознайомити здобувачів вищої освіти з основними положеннями організації охорони праці в галузі, і завданнями системи управління охороною праці (СУОП); з порядком розслідування і обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій; з порядком відшкодування збитку постраждалому від нещасних випадків і профзахворювань; зі способами та засобами захисту населення від уражаючих факторів аварій, катастроф, стихійних лих і сучасної зброї масового ураження; з методиками прогнозування можливої радіаційної, хімічної, інженерної обстановки, яка може виникнути внаслідок стихійного лиха та аварії; з основами стійкості роботи об'єктів народного господарства в надзвичайних умовах.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Дисципліна «Охорона праці в галузі та цивільний захист» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти **компетентностей**:

Компетентності відповідно до освітньо-професійної програм	
Загальні компетентності (ЗК)	Спеціальні (фахові) компетентності (СК)
ЗК2. Здатність розробляти і управляти проектами. ЗК3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК7. Навички міжособистісної взаємодії. ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість. ЗК10. Здатність працювати в команді.	СК1. Здатність до використання сучасних теорій, методологій і методів соціальних та інших наук стосовно до завдань фундаментальних і прикладних досліджень у галузі соціального забезпечення. СК2. Здатність планувати та здійснювати соціальні дослідження з метою виявлення й аналізу соціально значимих проблем і факторів досягнення соціального благополуччя різних груп населення. СК3. Здатність до впровадження методів і технологій інноваційного практикування та управління в системі соціального забезпечення. СК4. Здатність до критичного оцінювання соціальних наслідків політики у сфері прав людини та сталого розвитку суспільства. СК6. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти. СК9. Здатність до оцінки процесу і результату професійної діяльності та якості соціальних послуг.

Дисципліна «Охорона праці в галузі та цивільний захист» забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних **результатів навчання**:

<i>Програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми</i>	
ПРН3.	Володіння методами комунікації у застосуванні різних форм взаємодії та спільної діяльності.
ПРН6.	Самостійно й автономно знаходити інформацію необхідну для розвитку професійних навичок та якостей.
ПРН7.	Застосовувати загальне та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення професійних задач та здійснення наукового дослідження.

Співвідношення компетентностей із програмними результатами навчання

<i>Компетентності</i>	<i>Програмні результати навчання</i>		
	ПРН 3	ПРН 6	ПРН 7
ЗК 2	+	+	+
ЗК 3			
ЗК 7	+		
ЗК 8			
ЗК 10	+	+	
СК 1			
СК 2			
СК 3			+
СК 4		+	
СК 6	+	+	
СК 9			

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен набути такі результати навчання:

В результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати**:

- основні положення організації охорони праці в галузі, мету, структуру і завдання системи управління охороною праці (СУОП);
- джерела виникнення шкідливостей і небезпек в галузі, шляхи зменшення їх дії на працюючих;
- порядок розслідування і обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій; методи аналізу травматизму і профзахворювань, їх основні причини;

- порядок відшкодування збитку постраждалому від нещасних випадків і профзахворювань, штрафні санкції до підприємств за порушення нормативних актів з охорони праці;
- засоби і методи колективного і індивідуального захисту від дії характерних для галузі шкідливих і небезпечних виробничих чинників;
- чинники пожежної небезпеки в галузі, причини пожеж, засоби їх попередження на об'єктах галузі;
- методи визначення ефективності заходів щодо поліпшення умов праці на підприємстві;
- характеристики зон ураження, які виникають у НС;
- способи та засоби захисту населення від уражаючих факторів аварій, катастроф, стихійних лих і сучасної зброї масового ураження;
- порядок дій формувань ЦЗ і населення в умовах НС;
- призначення і порядок роботи з приладами радіаційної, хімічної розвідки і дозиметричного контролю;
- методику прогнозування можливої радіаційної, хімічної, інженерної обстановки, яка може виникнути внаслідок стихійного лиха та аварії;
- основи стійкості роботи об'єктів народного господарства в надзвичайних умовах;
- основи організації проведення рятувальних та інших робіт;

вміти:

- оцінювати динаміку ефективності функціонування СУОП, обґрунтовувати пропозиції щодо удосконалення СУОП;
- визначати вимоги норм, вимірювати і розраховувати фактичні величини виробничих небезпек і шкідливостей, шляхи зниження їх негативного впливу на працюючих;
- організовувати розслідування нещасного випадку на виробництві;
- визначати коефіцієнти частоти і тяжкості травматизму, напрями робіт та заходи щодо профілактики виробничого травматизму;
- проводити атестацію робочих місць відповідно до встановленої методики, визначати оптимальні рішення щодо поліпшення умов праці;
- оцінювати безпечність технологічного обладнання та виробничих процесів за окремими чинниками;
- оцінювати виробничі чинники забруднення навколишнього середовища, визначати необхідні заходи щодо його захисту;
- практично здійснювати заходи захисту населення від наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха і застосування сучасної зброї;
- відповідно до майбутньої спеціальності оцінювати стійкість елементів об'єктів народного господарства в надзвичайних ситуаціях і визначати необхідні заходи щодо їх підвищення;
- оцінювати радіаційну, хімічну обстановку та обстановку, яка може виникнути внаслідок стихійного лиха або аварії;
- керувати підготовкою формувань і проведенням рятувальних та інших невідкладних робіт на об'єктах народного господарства відповідно до майбутньої спеціальності;

- застосовувати практичні методи, методологічні аспекти та логіку комп'ютерного дизайну при конструюванні, побудові та схемотехніці комп'ютерних систем та мереж, з врахуванням вимог техніки безпеки, охорони праці та протипожежної безпеки в професійній діяльності;

- використовувати та володіти засобами дотримання норм, вимог та правил охорони праці та безпеки життєдіяльності в професійній сфері для проведення безпечної діяльності;

опанувати навиками:

- роботи з довідково-нормативною та іншою технічною документацією і літературою, ГОСТами та ДСТУ;

- формулювання загальних і часткових висновків за результатами досліджень;

- організації роботи в умовах надзвичайної ситуації;

- формулювання загальних і часткових висновків за результатами досліджень;

- здійснення безпечної діяльності.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	пз	лаб	інд	с.р.		лек	пр	лаб	інд	с.р.	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Система управління охороною праці													
Тема 1. Аналіз трудово- го процесу на підприєм- ствах галузі	17	3	2			12	16	1					15
Тема 2. Розслідування нещасних випадків і профзахворювань. Від- шкодування збитків у випадку ушкодження здоров'я. Фонд соціаль- ного страхування.	16	4				12	14	0,5					13,5
Тема 3. Управління охороною праці	9	3				6	10	0,5					9,5
Змістовий модуль 2. Економічні та екологічні аспекти охорони праці													
Тема 4. Охорона праці при роботі на ПЕОМ.	13	4				9	12	0,5					11,5
Тема 5. Економічні та екологічні аспекти охо- рони праці.	16	2	3			11	16	0,5					15,5
Змістовий модуль 3. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу													
Тема 6. Цивільний захист в сучасних умовах	9	2				7	10						10
Тема 7. Характеристика надзвичайних ситуацій	10	1	2			7	11	0,5					10,5
Тема 8. Способи захисту населення у надзвичайних ситуаціях	10	1	2			7	10						10
Тема 9. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях	11	-	4			7	10	0,5					9,5
Тема 10. Стійкість роботи промислового об'єкта в надзвичайних ситуаціях	9	1	1			7	11						11
Усього	120	21	14			85	120	4					116

5. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Система управління охороною праці

Тема 1. Аналіз трудового процесу на підприємствах галузі

Аналіз і профілактика виробничого травматизму та профзахворювань на підприємствах машинобудування. Вплив характеру праці, санітарних особливостей виробничих процесів, обладнання, перероблюваної сировини, проміжного та кінцевого продукту та санітарних умов праці на функціонування організму людини на підприємствах машинобудування. Особливості праці користувачів ЕОМ. Вплив ЕОМ на здоров'я та працездатність людини. Методи аналізу травматизму та профзахворювань. Основні причини травматизму. Законодавчі основи профілактики травматизму та профзахворювань.

Дидактичні засоби: роздавальний матеріал, слайди, плакати, дані статистики, метод конкретних ситуацій.

Література: [1, гл. 1, § 1.1, § 1.5], [3, гл. 2, § 2.1].

Завдання на СРС: аналіз даних статистики з травматизму та профзахворювання в галузі [1, 13].

Тема 2. Розслідування нещасних випадків і профзахворювань.

Відшкодування збитків у випадку ушкодження здоров'я.

Фонд соціального страхування.

Положення про розслідування й облік нещасливих випадків, профзахворювань і аварій. Спеціальний порядок розслідування нещасливих випадків і профзахворювань. Статистична звітність з питань охорони праці. Порядок і терміни розслідування нещасних випадків, професійних захворювань, аварій на виробництві. Спеціальне розслідування нещасних випадків.

Порядок відшкодування збитку у випадку ушкодження здоров'я, зв'язаним з виконанням трудових обов'язків. Фінансування Фонду соціального страхування. Види відшкодування збитку. Визначення розміру збитку, порядок і терміни виплат. Закон про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання. Порядок визначення страхових тарифів для підприємств, установ та організацій на соціальне страхування.

Дидактичні засоби: плакати, слайди, дані статистики, метод конкретних ситуацій.

Література: [1, гл. 1, § 1.3, 1.4], [2, гл. 2, § 2.1], [13, гл. 4, 6].

Завдання на СРС: основні організаційні та технічні засоби і заходи щодо боротьби з травматизмом и профзахворюваннями [1, 13], система соціального захисту від професійних ризиків [1].

Тема 3. Управління охороною праці

Управління охороною праці в галузі та на підприємствах. Атестація робочих місць. Система управління охороною праці в галузі (СУОПГ), місце і значення. Особливості структури СУОПГ, її функції і завдання. Система управління охороною праці на підприємстві (СУОПП), її складові, функціонування. Служба

охорони праці. Комісія з охорони праці підприємства. Класифікація факторів умов виробництва. Інструктивні матеріали з оцінки факторів виробничого середовища і трудового процесу з метою атестації робочих місць. Критерії для оцінки умов праці. Методичні рекомендації щодо проведення атестації робочих місць. Карти умов праці. Оцінка технічного та організаційного рівня робочого місця. Аналітична оцінка умов праці.

Дидактичні засоби: плакати, слайди.

Література: [1, гл. 1, § 1.2, § 1.5 – 1.7], [3, гл. 2, § 2.1], [13, гл. 3], [21].

Завдання на СРС: оцінка ефективності функціонування СУОПГ і СУОПП, показники такої оцінки, шляхи поліпшення функціонування. [1, 13].

Змістовий модуль 2.

Економічні та екологічні аспекти охорони праці

Тема 4. Охорона праці при роботі на ПЕОМ.

Загальні вимоги безпеки до технологічного обладнання та процесів, заходи по їх виконанню.

Фактори, що впливають на функціональний стан користувачів комп'ютерів. Особливості роботи на ПЕОМ. Розлади здоров'я користувачів комп'ютерів. Принципи професійного відбору операторів ПЕОМ.

Основні напрямки забезпечення охорони праці користувачів комп'ютерів. Рациональний режим праці та відпочинку користувачів комп'ютерів. Організація робочого простору: вимоги до виробничих приміщень, до організації та обладнання робочих місць, вимоги до обладнання та його розміщення. Технічні засоби профілактики порушень стану здоров'я користувачів комп'ютерів: вдосконалення конструкції, розроблення та застосування захисних засобів. Медичні профілактичні заходи щодо збереження здоров'я та підвищення працездатності користувачів комп'ютерів.

Дидактичні засоби: плакати, слайди.

Література: [1, гл. 2, § 2.4], [16], [21].

Завдання на СРС: вплив комп'ютерів на здоров'я людини, ергономіка робочого місця [13].

Тема 5. Економічні та екологічні аспекти охорони праці.

Основні напрямки по поліпшенню умов і охорони праці. Показники ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці. Визначення соціальної ефективності заходів щодо охорони праці. Основні витрати по охороні праці на підприємстві. Структура річної економії на підприємстві від поліпшення умов труда. Визначення ефективності і вибір варіанта інвестування охорони праці.

Основні напрямки охорони навколишнього середовища. Основні джерела шкідливих викидів у навколишнє середовище. Охорона атмосферного повітря. Заходи щодо обмеження викидів. Очищення викидів від забруднення. Охорона водних ресурсів. Зворотне водопостачання.

Порядок розробки і затвердження нормативів гранично припустимих викидів. Порядок числення і сплати збору за забруднення навколишньої природного

середовища. Нормативи збору, стягнутого за викиди основних забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення.

Дидактичні засоби: дані статистики, плакати.

Література: [1, гл. 3], [13, гл. 1, § 1.6].

Завдання на СРС: аудит ефективності функціонування системи управління охорони праці [1, 13, 19].

Змістовий модуль 3. Надзвичайні ситуації мирного та воєнного часу.

Тема 6. Цивільний захист в сучасних умовах.

Етапи розвитку ЦЗ України: закони про цивільну оборону від 1993 та 1999 роки, створення Єдиної державної системи попередження та реагування на аварії, катастрофи та інші НС, Указ Президента про створення Міністерства по питанням НС та в справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи (28.10.96), Кодекс цивільного захисту України (2013 р.). Утворення загальної системи захисту населення від промислових аварій, катастроф і стихійних лих. Загальні принципи організації і структури установ ЦЗ України. Організаційна структура цивільного захисту об'єкта народного господарства. Сили і засоби ЦЗ. Формування ЦЗ, їх класифікація, порядок їх створення. Територіальні та об'єктні формування, формування і служби загального призначення, спеціальні та спеціалізовані формування.

Дидактичні засоби: таблиці, плакати, слайди.

Література: [3, 5, 6, 12].

Завдання на СРС: цивільний захист в інших державах [5, 6, 11, 12].

Тема 7. Характеристика надзвичайних ситуацій

Науково-технічний прогрес та його вплив на життєдіяльність людини. Головні причини виникнення НС. Класифікація надзвичайних ситуацій. Основні поняття та визначення. Небезпечні об'єкти на території України, Донецької області, м. Краматорська. Єдина державна система попередження і реагування на аварії, катастрофи та інші НС.

Виробничі аварії, катастрофи, стихійні лиха, їх характеристика, кількісні показники. Уражаючі фактори, характеристика їх впливу на людину і навколишнє середовище. Характеристика осередків ураження і зон забруднення (зараження) радіоактивними речовинами та сильнодіючими отруйними речовинами.

Дидактичний матеріал: таблиці, плакати, слайди.

Література: [3, 5, 6, 11, 12].

Завдання на СРС: прогнозування надзвичайних ситуацій і можливих осередків ураження [5, 6, 11, 12].

Тема 8. Способи захисту населення у надзвичайних ситуаціях

Основні принципи і способи захисту населення при аваріях, катастрофах, стихійних лихах і воєнних діях. Евакуаційні заходи, їх організація і планування, органи. Інженерні (колективні) заходи захисту населення. Захисні споруди, їх класифікація. Організація укриття населення у мирний і воєнний час. Сховища, протирадіаційні укриття, їх планування, конструктивні рішення, технологічне

обладнання, системи життєзабезпечення, режими роботи системи постачання повітря.

Засоби індивідуального захисту, їх класифікація. Протигази: промислові, цивільні та військові, їх застосування. Засоби захисту шкіри, їх використання. Медичні та найпростіші засоби індивідуального захисту. Порядок накопичування, зберігання та видачі засобів індивідуального захисту.

Дидактичні матеріали: таблиці, плакати, слайди.

Література: [3], [5, 6, 12].

Завдання на СРС: поглиблення знань з теми [5, 6, 11, 12].

Тема 9. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях

Прилади дозиметричного контролю: принцип дії приладів, практична робота з ними.

Оцінка радіаційної обстановки. Основні поняття та визначення. Оцінка хімічної обстановки при аваріях на хімічно небезпечних об'єктах, а також при застосуванні хімічної зброї. Визначення меж і площі осередків ураження. Розв'язання типових задач. Оцінка інженерної та пожежної обстановки.

Дидактичні засоби: плакати, роздавальний матеріал, слайди.

Література: [3], [5, 6, 12].

Завдання на СРС: поглиблення знань з теми [5, 6, 11, 12].

Тема 10. Стійкість роботи промислового об'єкта в НС

Суть поняття «стійкість роботи об'єктів народного господарства». Фактори, які впливають на стійкість роботи об'єкта у НС. Шляхи і способи підвищення стійкості роботи промислового об'єкта. Організація і проведення досліджень з оцінки стійкості об'єкта в надзвичайних ситуаціях.

Оцінка стійкості роботи промислового об'єкта до пожежі, радіаційного забруднення, ударної хвилі. Розробка заходів щодо підвищення стійкості роботи промислового об'єкта.

Дидактичні матеріали: плакати, роздавальний матеріал, слайди.

Література: [5, 6, 12].

Завдання на СРС: оцінка інженерного захисту робітників і службовців [5, 6, 11, 12].

6. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Аналіз трудового процесу на підприємствах галузі	3	1
2	Тема 2. Розслідування нещасних випадків і профзахворювань. Відшкодування збитків у випадку ушкодження здоров'я. Фонд соціального страхування.	4	0,5
3	Тема 3. Управління охороною праці	3	0,5
4	Тема 4. Охорона праці при роботі на ПЕОМ.	4	0,5
5	Тема 5. Економічні та екологічні аспекти охорони праці.	2	0,5
6	Тема 6. Цивільний захист в сучасних умовах.	2	–
7	Тема 7. Характеристика надзвичайних ситуацій	1	0,5
8	Тема 8. Способи захисту населення у надзвичайних ситуаціях	1	–
9	Тема 9. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях	1	0,5
10	Тема 10. Стійкість роботи промислового об'єкта в НС	–	–
Всього годин		21	4

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методи аналізу травматизму та профзахворювань. Визначення рівня травматизму.	2
2	Показники ефективності заходів щодо поліпшення умов і охорони праці. Визначення ефективності заходів щодо охорони праці.	3
3	Характеристика надзвичайних ситуацій	2
4	Способи захисту населення у надзвичайних ситуаціях	2
5	Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях	4
6	Стійкість роботи промислового об'єкта в надзвичайних ситуаціях	1
Всього годин		14

При заочній формі навчання практичні заняття не плануються.

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Аналіз трудового процесу на підприємствах галузі	12	15
2	Тема 2. Розслідування нещасних випадків і профзахворювань. Відшкодування збитків у випадку ушкодження здоров'я. Фонд соціального страхування.	12	13,5
3	Тема 3. Управління охороною праці	6	9,5
4	Тема 4. Охорона праці при роботі на ПЕОМ.	9	11,5
5	Тема 5. Економічні та екологічні аспекти охорони праці.	11	15,5
6	Тема 6. Цивільний захист в сучасних умовах	7	10
7	Тема 7. Характеристика надзвичайних ситуацій	7	10,5
8	Тема 8. Способи захисту населення у надзвичайних ситуаціях	7	10
9	Тема 9. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях	7	9,5
10	Тема 10. Стійкість роботи промислового об'єкта в надзвичайних ситуаціях	7	11
	Усього	85	116

9. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. Правові та організаційні основи охорони праці в галузі.
2. Менеджмент охорони праці.
3. Сутність сучасного менеджменту охорони праці.
4. Управління ризиком.
5. Основні функції системи керування охороною праці.
6. Управління персоналом.
7. Внутрішній аудит охорони праці.
8. Проектування промислових об'єктів.
9. Загальні вимоги безпеки до устаткування та процесів.
10. Ергономічні вимоги до устаткування та організації робочих місць.
11. Охорона праці при роботі на ПЕОМ.
12. Економічний аналіз працезахоронної діяльності.
13. Класифікація витрат на охорону праці.
14. Визначення загальної суми вкладень в охорону праці.
15. Методи визначення напрямків ефективного вкладання коштів в охорону праці.
16. Показники ефективності заходів з охорони праці.
17. Визначення соціальної ефективності заходів щодо охорони праці.
18. Ефективність заходів з охорони праці.
19. Розрахунок економії від заходів щодо охорони праці за окремими показниками.
20. Розрахунок зборів за забруднення навколишнього середовища.

21. Класифікація надзвичайних ситуацій за походженням: транспортні аварії, радіаційно небезпечні об'єкти, хімічно небезпечні об'єкти, пожежо- та вибухонебезпечні об'єкти, газо-, нафто-, продуктопроводи, об'єкти комунального господарства, гідродинамічні аварії.

22. Вплив отруйних речовин на людей і тварин. Надання першої медичної допомоги.

23. Призначення приладів радіаційної та хімічної розвідки.

24. Одиниці радіоактивності й дози випромінювання

25. Методи визначення іонізуючих випромінювань

26. Класифікація дозиметричних приладів: вимірювачі потужності дози ДП-5В, ДП-5А, ДП-5Б, сцинтиляційний радіометричний прилад СРП 68-01, переносний мікрорентгенметр ПМР-1, радіометр РУП-1, бета-гамма радіометр ГБР-3, радіометр бета-гамма випромінювання «Прип'ять».

27. Прилади контролю дози радіоактивного опромінення: Комплект індивідуальних дозиметрів ДП-22В і ДП-24, ІД-1, ІД-11, ДК-0,2.

28. Прилади хімічної розвідки і контролю зараження: військовий прилад хімічної розвідки ВПХР, газоаналізатор автоматичний ГСП-11, газоаналізатор УГ-2, газоаналізatori «Сирена», «ГАІ-1», індикатор контролю загазованості приміщень хлором (ІЗП).

29. Організація і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у районах лиха.

30. Зміст рятувальних робіт та інших невідкладних робіт (ІНР).

31. Дослідження стійкості роботи об'єкта в умовах надзвичайної ситуації.

32. Організація та проведення досліджень щодо оцінки стійкості роботи об'єктів народного господарства.

33. Заходи щодо підвищення стійкості роботи підприємства в умовах надзвичайних ситуацій.

10. КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО ДІФ. ЗАЛІКУ

1. Нормативно-правова база охорони праці в галузі. Кодування нормативних актів по охороні праці (ОП).

2. Характеристика стану умов праці в Україні. Причини високого рівня травматизму і профзахворювань, основний напрямок керування ОП.

3. Методи аналізу виробничого травматизму. Характеристика основних показників, що характеризують стан виробничого травматизму на підприємстві.

4. Характеристика основних причин травматизму і профзахворювань. Основні напрямки і заходи щодо профілактики травматизму і профзахворювань.

5. Система керування охороною праці в галузі (СУОПГ), її складові. Функції і задачі СУОПГ.

6. Система керування охороною праці на підприємстві (СУОПП), її складові. Функції і задачі СУОПП.

7. Стимулювання діяльності по охороні праці. Оцінка ефективності СУОПГ і СУОПП.

8. Державний нагляд, суспільний і відомчий контроль з охорони праці - загальна характеристика.

9. Суспільний контроль з охорони праці. Роль профспілкових організацій в організації ОП на підприємстві. Уповноважені трудових колективів з питань охорони праці.

10. Відомчий контроль по ОП. Служба охорони праці підприємства. Комісія підприємства по охороні праці.

11. Загальні положення про розслідування й облік нещасливих випадків на підприємствах, установах і організаціях.

12. Порядок проведення розслідування одиночних і не смертельних нещасливих випадків.

13. Спеціальне розслідування нещасливих випадків.

14. Розслідування й облік профзахворювань і отруєнь.

15. Розслідування й облік аварій.

16. Загальні положення правил відшкодування збитку від нещасливого випадку і профзахворювання.

17. Розмір відшкодування збитку. Порядок і терміни виплати.

18. Відшкодування морального збитку.

19. Відповідальність підприємств за порушення з охорони праці.

20. Система і порядок накладення штрафів на підприємства за порушення нормативних актів по охороні праці.

21. Відповідальність працівників і посадових осіб за порушення з охорони праці: дисциплінарна, адміністративна.

22. Відповідальність працівників і посадових осіб за порушення з охорони праці: матеріальна, карна.

23. Закон про загальнообов'язкове державне страхування.

24. Фінансування системи соціального страхування. Закон про страхові тарифи.

25. Класифікація факторів умов праці. Гігієнічний клас робіт з показників шкідливості і небезпеки факторів виробничого середовища.

26. Основні цілі і задачі атестації робочих місць, її організація, періодичність.

27. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. Карта умов праці.

28. Безпека технологічних процесів і устаткування.

29. Загальна характеристика засобів захисту, застосовуваних у конструкції виробничого устаткування.

30. Аналіз небезпечних і шкідливих факторів при роботі на ПЕОМ.

31. Особливості трудової діяльності користувачів ПОВМ. Порушення здоров'я користувачів ПЕОМ.

32. Характеристика заходів, що забезпечують безпечні і комфортні умови праці на ПЕОМ. Режим праці і відпочинку користувачів ПЕОМ.

33. Вимоги до робочих приміщень, обладнанням персональними комп'ютерами. Технічні способи профілактики порушення здоров'я користувачів ПЕОМ.

34. Медичні способи забезпечення здоров'я й оптимальної працездатності користувачів ПЕОМ. Вимоги до режиму праці і відпочинку при роботі на ПЕОМ.

35. Характеристика методів і показників по оцінці умов і охорони праці.

36. Соціальна, соціально-економічна й економічна ефективності методів поліпшення умов і охорони праці.

37. Джерела фінансування заходів з охорони праці, вибір.

38. Розрахунок витрат на заходи з охорони праці.

39. Визначення соціальної ефективності заходів з охорони праці.

40. Розрахунок ефективності витрат підприємства на охорону праці.

41. Розрахунок річної економії від заходів з охорони праці по показниках обов'язковим для обліку і звітності.

42. Розрахунок річної економії від заходів щодо охорони праці за соціально-економічними показниками.

43. Збори за забруднення навколишнього середовища – загальні положення.

44. Порядок числення і сплати зборів за забруднення навколишнього середовища

45. Цивільний захист в сучасних умовах, завдання, підрозділи і засоби. Режими і рівні функціонування.

46. Надзвичайні ситуації мирного і воєнного часу. Нищівні фактори.

47. Характеристика осередків ураження. Ударна хвиля від вибуху. Дія ударної хвилі на незахищену людину, будівлі та споруди. Характеристика осередку ураження під час вибуху газоповітряної суміші.

48. Радіоактивне зараження місцевості. Основні параметри. Дія радіоактивного випромінювання на людину. Допустимі дози радіоактивного випромінювання.

49. Оцінка радіаційної обстановки. Визначення можливої дози опромінення при проведенні рятувальних робіт після вибуху на АЕС. Визначення допустимої тривалості рятувальних робіт на радіоактивно зараженій території.

50. Хімічне зараження місцевості. Осередок і зона зараження.

51. Оцінка хімічної обстановки. Ступені вертикальної стійкості повітря. Визначення розмірів і площі зони хімічного зараження.

52. Захист населення при надзвичайних ситуаціях. Основні принципи і способи захисту населення.

53. Евакуаційні заходи, їх сутність, організація і планування.

54. Захисні споруди, їх класифікація.

55. Засоби індивідуального захисту, їх класифікація.

56. Стійкість роботи промислового об'єкта до дії ударної хвилі. Основні заходи щодо підвищення стійкості.

11. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

При вивченні дисципліни індивідуальні завдання не передбачені.

12. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

(«Положення про організацію освітнього процесу в ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 26.09.2019 р. протокол №2; «Положення про навчальний дистанційний курс і організацію навчального процесу за заочною (заочно-дистанційною) формою в системі Moodle DDMA у ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 23.06.2017 р. протокол №6).

В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

МН 1. Студентоцентроване навчання – розширення автономії здобувача, здатності до критичного мислення на основі результативного підходу, що передбачає нові підходи до навчання з метою розвитку особистості здобувача з урахуванням його ціннісних орієнтацій.

МН 2. Репродуктивний метод – навчання здобувачів організовується за допомогою практичних вправ та робіт, різних форм самоконтролю, що сприяє формуванню знань, навичок і вмінь у здобувачів, основних розумових операцій (аналіз, синтез, узагальнення тощо).

МН 3. Комбінація лекційних та практичних занять та консультацій (зокрема особистих консультацій з викладачем та використанням системи Moodle) із розв'язанням ситуаційних завдань, які розвивають аналітичні здібності та навички роботи в колективі.

МН 4. Пояснювально-ілюстративний метод – здобувачі одержують знання на лекціях, з навчальної або методичної літератури шляхом конспектування, тезування, анотування, рецензування, під час консультацій з підготовки рефератів та/або доповідей.

МН 5. Евристичний метод – під керівництвом викладача або на основі евристичних вказівок здобувачі активно намагаються знайти рішення висунутих у навчанні, або сформульованих самостійно, пізнавальних завдань, що дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на практичних заняттях та контрольних точках.

МН 6. Методи стимулювання й мотивації навчальної роботи – здобувачі приймають участь у пізнавальних іграх, моделюванні рольових ситуацій, створенні ситуацій успіху в навчальній роботі, пред'явленні вимог і методів заохочення.

МН 8. Метод проблемного викладу та проблемно-орієнтованого навчання, зокрема з проведенням презентацій – розуміння здобувачами поставленої проблеми та формулювання пізнавальних завдань на основі різних джерел та засобів, уміння проаналізувати поставлене завдання, порівняти різні точки зору та підходи, розуміння логіки та думок викладача, усвідомлення та запам'ятовування.

МН 9. Метод самостійної роботи здобувачів та самостійного навчання – розв'язання практичних завдань та опрацювання теоретичного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення. Самостійна робота з вивченням оприлюднених навчальних матеріалів, зокрема в системі Moodle.

МН 10. Методи організації й здійснення навчальної та наукової діяльності, що поєднує словесні, наочні і практичні методи:

- словесні методи – у вигляді бесіди, інструктажу, лекційного матеріалу, методичних вказівок, співбесід.

- наочні методи, відео методи тощо – проведення лекційних та практичних занять за допомогою презентацій, ілюстрацій, демонстраційного матеріалу, тобто отримання знань завдяки наочному спостереженню.

- практичні методи – за допомогою вправ, практичних прикладів, аналізу статистичних даних, тренувань, тренінгів здобувачі одержують знання та уміння, виконуючі ці практичні дії.

- наукова робота здобувача – наукові дослідження та опрацювання наукової інформації.

МН 11. Активні методи навчання (дискусійні методи) – в будь-яких формах навчання, включаючи лекційні заняття, використовуються елементи дискусії, а саме: обговорення, суперечки, зіткнення позицій, бізнес-симуляції ділові ігри, кейси, тренінги, пояснення, бесіди, дискусії, діалог.

Для поліпшення викладання лекційного матеріалу передбачено використання кожним студентом під час лекції дидактичних засобів навчання (слайдів або плакатів та роздавального матеріалу); передбачено постановка проблемних питань та ситуацій при викладанні матеріалу з теми, максимальне використання статистичних даних; використання довідника «Забезпечення безпеки життєдіяльності» та періодичної літератури при вивченні курсу; використання розроблених на кафедрі комп'ютерних програм для рішення окремих питань курсу.

Для покращення засвоювання матеріалу студентами рекомендується поглиблене самостійне вивчення окремих питань. Успіх вивчення дисципліни залежить від систематичної самостійної роботи студента з матеріалами лекцій і рекомендованою літературою.

13. МЕТОДИ, КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ОЦІНЮВАННЯ

(«Положення про організацію освітнього процесу в ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 26.09.2019 р. протокол №2; «Положення про навчальний дистанційний курс і організацію навчального процесу за заочною (заочно-дистанційною) формою в системі Moodle DDMA у ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 23.06.2017 р. протокол №6).

В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні методи оцінювання:

МО 1. Попереднє (вхідне) оцінювання знань (письмовий метод або тестування).

МО 2. Поточне оцінювання (письмовий метод або тестування на лекційних та практичних заняттях та/або у системі Moodle, виконання модульних контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань, зокрема рефератів).

МО 3. Тематичне або періодичне оцінювання (письмовий метод на лекційних та практичних заняттях, усне опитування або тестування на практичних заняттях та/або у системі Moodle).

МО 7. Оцінювання спроможності здобувача працювати самостійно та в команді;

МО 8. Оцінювання вміння застосовувати творчі підходи в процесі наукового пошуку інформації.

МО 9. Оцінювання якості опрацювання здобувачем літератури, законодавчої бази та електронних джерел за темою дослідження.

МО 10. Підсумкове (семестрове) оцінювання, зокрема: диференційований залік; екзамен (письмовий метод або тестування, зокрема у системі Moodle).

Передбачається використання модульно-рейтингової системи оцінювання знань. Основною формою контролю знань здобувачів в кредитно-модульній системі є складання здобувачами всіх запланованих модулів. Формою контролю є накопичувальна система. Складання модуля передбачає виконання здобувачем комплексу заходів, передбачених семестровим графіком навчального процесу та контролю знань здобувачів, затверджених деканом факультету.

Рейтинг студента за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ESTS
90-100 балів	відмінно	A
81-89 балів	добре	B
75-80 балів	добре	C
65-74 балів	задовільно	D
55-64 балів	задовільно	E
30-54 балів	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
1-29 балів	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	F

Семестровий графік навчального процесу та контролю знань

Вид навчальних занять або контролю	Розподіл між учбовими тижнями															Вид підсумкового семестрового контролю
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Лекції	2	2		2	2	2	2	2		2						Діф. залік
Практика			2						2		2	2	2	2	2	
Сам. робота	4	2	2	3	3	4	4	4	4	5	5	5	5	5	5	
КСР				КСР		КСР		КСР		КСР		КСР		КСР		
Контрольні роботи					К1					К2					К3	
Модулі	●							М1							●	

Примітка: К– письмова контрольна робота; КСР – консультація.

Система оцінювання знань здобувачів в 1 навчальному семестрі для денної форми навчання.

№ п/п	Форма контролю	№ навчального тижня	Кількість балів		Короткий зміст контрольної точки й час на її проведення	Література
			максимальна	мінімальна		
1	Контрольна робота № 1	5	30	15	Проводиться в години самостійних занять або на консультації протягом однієї пари (2 академічні години). Завдання на контрольну роботу включає питання в формі тестів. Питання з тем 1-3.	[1, гл. 1, § 1.1-1.7], [2, гл. 2, § 2.1], [3, гл. 2, § 2.1], [13, гл. 3, 4, 6], [21].
2	Контрольна робота № 2	10	30	15	Проводиться в години лекційних занять протягом однієї пари. Завдання на контрольну роботу включає питання в формі тестів. Питання з тем 4, 5.	[1, гл. 2, § 2.4, 3], [13, гл. 1, § 1.6], [16], [21].
3	Контрольна робота №3	15	40	25	Проводиться в години практичних занять протягом 60 хвилин. Завдання на контрольну роботу включає тестові завдання та розрахункові задачі з тем 6-10.	[5, 6, 12]
Всього			100	55		

Система оцінювання знань здобувачів заочної форми навчання

Назва і стислий зміст модуля	Кредити ECTS	Загальна кількість годин	Форма та методи контролю	Мінімальний рейтинг	Максимальний рейтинг
Охорона праці в галузі. Цивільний захист	3	90	Контрольна робота	25	40
			Діф. залік	30	60
Всього за модуль				55	100

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за запланованими результатами навчання навчальної дисципліни.

14. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Спеціального матеріально-технічного забезпечення не потрібно.

15. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Дементій, Л.В. Охорона праці в галузі / Л. В. Дементій, Г. Л. Юсіна, Г. І. Чижи́ков. – Краматорськ : ДДМА, 2006. – 296 с. – ISBN 5-7763-1410-0.
2. План-пам'ятка до вивчення курсу «Охорона праці в галузі» для студентів економічних спеціальностей / Укл. Л.В. Дементій, Г.Л. Юсіна - Краматорськ: ДДМА, 2004. – 60 с.
3. Обеспечение безопасности жизнедеятельности. Справочное пособие. / Дементий Л.В., Юсина А.Л. – Краматорск: ДГМА, 2008. – 300 с. ISBN 978-966-379-244-6.
4. Дементій Л.В. Безпека життєдіяльності й охорона праці. Частина 1: розрахунки / Л.В. Дементій, Г.Л. Юсіна, Г.О. Санталова – Краматорськ: ДДМА, 2011. – 296 с. рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, ISBN 978-966-379-534-8.
5. Поляков О. Є., Юсіна Г. Л., Євграфова Н. І. Цивільна оборона. Теоретичний курс: навч. посібник. – Краматорськ: ДДМА, 2007. – 280 с. ISBN 978-966-379-195-1
6. Поляков О. Є., Санталова Г. О. Цивільний захист: методичні вказівки до організації самостійної роботи студ. усіх спец. денної та заочної форм навчання. – Краматорск: ДДМА, 2013. – 52 с.
7. Організація самостійної роботи студентів заочного факультету з дисципліни «Безпека життєдіяльності» / Юсіна Г.Л., Дементій Л.В. – Краматорськ : ДДМА, 2009. – 64 с.
8. Методические указания для курсового и дипломного проектирования по дисциплине «Гражданская оборона» для студентов дневной и заочной форм обучения / сост. : Дементий Л.В., Поляков А.Е., Кузнецов А.А. – Краматорск : ДГМА, 2005. – 32 с.

Додаткова література

9. Геврик Є. О. Охорона праці: навч. посібник .-3-тє вид., виправл. та доп. – К.: Ніка-Центр, 2007. - 376 с. ISBN 978-966-521-449-6
10. Катренко Л. А., Кіт Ю. В., Пістун І. П. Охорона праці: навч. посібник. – Суми: Університетська книга, 2007 .-496 с.-966-680-082-9
11. Депутат О. П., Коваленко І. В., Мужик І. С. Цивільна оборона:навч. посібник/за ред. В. С. Франчука .-2-ге вид., доп.-Львів:Афіша,2001 .-336 с.
12. Храмков В. Цивільний захист в 21 столітті // Безпека життєдіяльності. – 2010. - № 12. – С. 22–24.
13. Гогіташвілі Г.Г. Система управління охороною праці. – Львів.: Афіша, 2002. – 320 с.
14. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є. Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: навч. посібник. – К.: Знання, 2007. – 367 с. ISBN 966-346-250-7.
15. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці:навч. посібник. – К.: ЦНЛ, 2005. – 176 с.
16. Жидецький В.Ц. Охорона праці користувачів комп'ютерів. – Львів: Афіша, 2000. – 176 с.
17. Практикум з охорони праці: Навч. посібник / За ред.. В.Ц. Жидецького. – Львів.: Афіша, 2000. – 352 с.
18. Охрана труда на предприятии с позиции действующего законодательства / В.Н. Иванов, В.И. Дейнека, Б.М. Коржик и др. – Харьков: Центр Консулат, 2003. –248 с.
19. Коваль В. І. Управління охороною праці в промисловості: Навч. посібник / В. І. Коваль, В.А. Скороходов. – К.: Професіонал, 2005. – 448 с.
20. Безопасность жизнедеятельности в машиностроении / Под ред. Ю.М. Соломенцева. - М.: Высш. шк., 2002. – 310 с.
21. Эргономика: Учеб. Пособие для вузов / В.В. Адамчук, Т.П. Варна, В.В. Воротникова и др. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 254 с.
22. Примірний порядок атестації робочих місць на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці // Охорона праці. – 2015. – № 3. – С. 41–55.

Інформаційні ресурси

1. <http://dsp.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби України з питань праці (Держпраці).
2. <https://mon.gov.ua/ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.
3. <https://www.dsns.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
4. <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування України.
5. <http://online.budstandart.com> – Сервіс для роботи з нормативними документами.
6. <https://dnaop.com/> – ДНАОП. Законодавча база України.